ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420227015
Lietas arhīva Nr. AA43-0186-17/16
ECLI:LV:ADAT:2017:1116.A420227015.1.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 16.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Meldere,
tiesneši O.Priedītis un L.Vīnkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumiem par morālā un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu, kas nodarīts ar Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot no tabakas dūmiem brīvu vidi Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas 2.korpusa pastaigu laukumā un gaitenī, sakarā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 27.novembra, 2016.gada 18.marta un 2016.gada 1.jūlija spriedumiem daļās, ar kurām pieteikumi apmierināti.

Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) 2015.gada 29.janvārī saņemts pieteicēja /pers. C/ 2015.gada 26.janvāra iesniegums par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, atļaujot uz mūžu notiesāto personu pastaigu laukumā smēķēt, tādējādi nenodrošinot pieteicējam no tabakas dūmiem brīvu vidi. Iesniegumā arī lūgts atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo un personisko kaitējumu 50 000 *euro*.

Savukārt ar 2015.gada 20.augusta un 22.decembra iesniegumiem pieteicējs apstrīdējis Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, ierīkojot Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas 2.korpusa pastaigu laukumā vietu smēķēšanai tādā veidā, ka netiek nodrošināta no tabakas dūmiem brīva vide. Ar minētajiem iesniegumiem pieteicējs lūdza atlīdzināt viņam nodarīto morālo un personisko kaitējumu 50 *euro* apmērā par katru dienu.

[2] Ar Pārvaldes 2015.gada 27.maija lēmumu Nr.1/13?V/467 nolemts atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību šādos laika periodos: no 2014.gada 26.janvāra līdz 4.martam, no 19. līdz 25.martam, no 13.maija līdz 26.augustam un no 20.oktobra līdz 2015.gada 26.janvārim. Ar šo lēmumu Daugavgrīvas cietuma administrācijai noteikts pienākums rakstveidā atvainoties pieteicējam, bet pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu naudā, kā arī prasījums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīts.

Ar Pārvaldes 2015.gada 2.novembra lēmumu Nr.1/13?V/3564 nolemts atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību no 2015.gada 26.janvāra līdz 1.jūlijam un no 30.jūlija līdz 20.augustam. Ar šo lēmumu Daugavgrīvas cietuma administrācijai noteikts pienākums rakstveidā atvainoties pieteicējam, bet pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu naudā, kā arī prasījums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīts.

Ar Pārvaldes 2016.gada 18.februāra lēmumu Nr.1/13?V/5257 nolemts atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību no 2015.gada 21.augusta līdz 17.decembrim. Ar šo lēmumu Daugavgrīvas cietuma administrācijai noteikts pienākums rakstveidā atvainoties pieteicējam, bet pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu naudā, kā arī prasījums par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīts.

Lēmumos norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Prettiesiskā faktiskā rīcība izpaudusies tādējādi, ka Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas 2.korpusa pastaigu laukumā smēķēšanas vieta nebija ierīkota atbilstoši likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" 11.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktajam, tas ir, 10 metru attālumā no ieejas būvē, kurā pieteicējs tika izmitināts. Sākotnēji tā bija izvietota pastaigu laukuma stūrī, 3,48 metru attālumā no ieejas dzīvojamo kameru gaitenī. Tādējādi tika aizskartas pieteicēja tiesības uz vidi, kas ir brīva no tabakas dūmiem. Pēc 2015.gada 1.marta smēķēšanas vieta tika pārvietota un atradās aptuveni 6,5 metru attālumā no ieejas durvīm dzīvojamajā korpusā. Pēc 2015.gada 18.decembra pastaigu laukumā pabeigts izbūvēt smēķēšanas vietu ar speciālas nosūces ventilāciju, kas tabakas dūmus pilnībā novada ārpus pastaigu laukuma.

Daugavgrīvas cietuma administrācija, izveidojot smēķēšanas vietu pastaigu laukumā, kas ir vienīgā vieta gan smēķējošām, gan nesmēķējošām personām, kur baudīt tiesības uz svaigu gaisu, neievērojot iepriekš minēto tiesību normu,

ir radījusi būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu.

[2.2] Izvērtējot jautājumu par atlīdzinājumu, Pārvalde norādījusi, ka ierīkotā smēķēšanas vieta pieteicējam nebija jāšķērso, pārvietojoties uz citām telpām, kā arī viņam nebija nepārtraukti jāuzturas vietā, kas ir piesmēķēta. Pieteicējam bija tiesības pārvietoties pa lokālo iecirkni, tajā skaitā atrasties telpās, kurās ir aizliegts smēķēt. Netika arī konstatēts, ka pastaigu laukums bija pastāvīgi piesmēķēts un ka pieteicējam netika nodrošinātas tiesības uz svaigu gaisu.

[2.3] Pieteicējs vairākas reizes ir vērsies Daugavgrīvas cietuma Medicīnas daļā, tomēr nav gūts apstiprinājums tam, ka pieteicēja veselības problēmas būtu tieši cēloniski saistītas ar pasīvo smēķēšanu pastaigu laukumā. Tādējādi nav konstatējami priekšnoteikumi personiskā kaitējuma atlīdzinājumam.

[2.4] Pieteicējs nav savlaicīgi vērsies pie Daugavgrīvas cietuma administrācijas ar iesniegumiem vai sūdzībām par pastaigu laukumā ierādīto vietu smēķēšanai, kā arī nav vērsies ar iesniegumiem, kuros būtu norādījis, ka nevēlas atrasties pastaigu laukumā, kurā vienlaikus atrodas gan smēķētāji, gan nesmēķētāji. Līdz ar to pieteicējs pats nav izdarījis visu iespējamo, lai nodrošinātu sev no tabakas dūmiem brīvu vidi.

[2.5] Daugavgrīvas cietuma administrācija iespēju robežās ir risinājusi jautājumu par smēķēšanas vietas pārvietošanu pēc citas notiesātās personas lūguma, taču šī pārvietošana notika pēc strīdus perioda.

[3] Par iepriekš minētajiem lēmumiem pieteicējs iesniedza trīs pieteikumus Administratīvajā rajona tiesā, prasot atlīdzināt viņam morālo un personisko kaitējumu šādā apmērā: 1) 50 000 *euro* par Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesisko faktisko rīcību, kas pieļauta laikā no 2014.gada 26.janvāra līdz 4.martam, no 19. līdz 25.martam, no 13.maija līdz 26.augustam un no 20.oktobra līdz 2015.gada 26.janvārim, 2) 50 *euro* dienā par Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesisko faktisko rīcību, kas pieļauta laikā no 2015.gada 27.janvāra līdz 1.jūlijam, no 30.jūlija līdz 20.augustam un no 2015.gada 21.augusta līdz 17.decembrim.

Pieteikumos norādīts, ka pieteicējs ir vairākkārt vērsies Daugavgrīvas cietuma Medicīnas daļā saistībā ar veselības problēmām, kas saistītas tieši ar pasīvo smēķēšanu pastaigu laukumā. Pieteicējam ir radīts kaitējums veselībai – viņš bieži klepo un biežāk, nekā iepriekš, slimo. Pieteicējs katru dienu ir pakļauts pasīvās smēķēšanas riskam pastaigu laukumā, kurā viņam ir jāuzturas katru dienu laikā no plkst.6.30 līdz 22.30, proti, uz nostāšanos skaitliskajai pārbaudei rītā un vakarā, uz brokastīm, pusdienām un vakariņām, uz nostāšanos dažādu citu apstākļu dēļ, kas notiek katru dienu.

Morālā kaitējuma atlīdzinājums rakstveida atvainošanās veidā ir ņirgāšanās par pieteicēju un nedod gandarījumu. Pieteicējs vēlas atlīdzinājumu naudā, turklāt tā apmēram ir jābūt tādam, lai atturētu Daugavgrīvas cietuma administrāciju no citu līdzīgu gadījumu atkārtošanās.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 27.novembra, 2016.gada 18.marta un 2016.gada 1.jūlija spriedumiem pieteikumi daļēji apmierināti.

Ar spriedumiem nospriests:

1) atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot no tabakas dūmiem brīvu vidi Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas 2.korpusa pastaigu laukumā no 2014.gada 26.janvāra līdz 4.martam, no 19.marta līdz 25.martam, no 13.maija līdz 26.augustam un no 20.oktobra līdz 2015.gada 26.janvārim, no 2015.gada 27.janvāra līdz 1.jūlijam, no 30.jūlija līdz 20.augustam un no 2015.gada 21.augusta līdz 17.decembrim;

2) uzlikts pienākums Latvijas Republikai atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu kopumā 600 *euro* apmērā (ar 2015.gada 27.novembra spriedumu – 200 *euro*, 2016.gada 18.marta spriedumu – 250 *euro* un 2016.gada 1.jūlija spriedumu – 150 *euro*);

3) pārējā daļā pieteikumi noraidīti.

Visi trīs spriedumi motivēti līdzīgi, un to motivācija ir šāda.

[4.1] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89.pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – Pakts) 7.pants noteic, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Savukārt Pakta 10.pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu.

Citētajās tiesību normās ir nepārprotami nostiprināts cilvēka spīdzināšanas un necilvēcīgas izturēšanās aizliegums, tostarp nepieļaujot šādu izturēšanos arī pret ieslodzītām personām.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka no Konvencijas 3.panta valstij izriet pienākums nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punkts, 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punkts*).

Minētās atziņas pēc būtības ir nostiprinātas Latvijas sodu izpildes kodeksa 4.panta otrās daļas 1.punktā, proti, izpildot

jebkura veida krimināls odu, ievērojams šāds pamatprincips – sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības.

Saskaņā ar Eiropas Padomes Ministru komitejas izstrādātajiem Ieteikumiem Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) 18.1.apakšpunktu apstākļiem ieslodzītajiem paredzētajās telpās, un jo īpaši guļamtelpās, ir jābūt tādiem, kas neaizskar cilvēka cieņu un, cik vien iespējams, nav pretrunā ieslodzīto tiesībām uz privāto dzīvi, kā arī tiem jāatbilst veselības un higiēnas prasībām, jo klimatiskajiem apstākļiem, un jo īpaši platībai, gaisa kubatūrai, apgaismojumam, apkurei un ventilācijai šajās telpās jāpievērš pietiekami daudz uzmanības. Visās ēkās, kurās jādzīvo, jāstrādā vai jāpulcējas ieslodzītajiem, saskaņā ar šo noteikumu 18.2.apakšpunktu telpām jāatbilst šādām prasībām: ja vien ēkā nav atbilstošas gaisa kondicionēšanas sistēmas, lai pa tiem telpās varētu ieplūst svaigs gaiss.

Ņemot vērā minēto, tiesa secinājusi, ka no spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas apiešanās un sodīšanas aizlieguma izriet valsts pienākums nodrošināt ieslodzītajiem pienācīgus apstākļus ieslodzījuma vietā un šādu apstākļu nenodrošināšana var radīt cilvēktiesību pārkāpumu.

[4.2] Satversmes 111.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēku veselību. Tiesa atzinusi par vispārzināmu, ka smēķēšana un tās izraisītie tabakas dūmi ir viens no faktoriem, kas kaitē personas veselībai. Tas izriet arī no likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu", kura 2.pantā definēts likuma mērķis – aizsargāt cilvēka veselību un tiesības uz tīru, ar tabakas dūmiem nepiesārņotu vidi, savukārt minētā likuma 6.panta trešajā daļā ietverti brīdinājumi par smēķēšanas radītiem draudiem personas veselībai. Līdz ar to nesmēķējošas personas aizsardzība no piesmēķētas vides ir valsts pienākums.

Konkrētajā gadījumā attiecībā pret īpaši pakļautām personām, notiesātajiem, šo valsts pienākumu jārealizē Pārvaldei ar tās struktūrvienību, cietumu, starpniecību.

Likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" 11.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka aizliegts smēķēt ārstniecības iestādēs, sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijās, ieslodzījuma vietās, izņemot telpas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai. Minētā likuma norma norāda, ka iestādes vai institūcijas iekšējās kārtības noteikumos var paredzēt iespēju šo iestāžu pacientiem vai institūciju iemītniekiem smēķēt arī ārpus telpām, kas speciāli ierādītas smēķēšanai, ņemot vērā šo pacientu vai iemītnieku fiziskās un garīgās veselības stāvokli. Kā izriet no šī likuma 1.panta 9.punkta, ar telpu, kas speciāli ierādīta smēķēšanai, saprotama smēķēšanai paredzēta atsevišķa telpa, kas ēkas tehniskās inventarizācijas plānā atzīmēta kā konstruktīvi nodalīta telpa un ir aprīkota ar nosūces ventilāciju, lai tabakas dūmi neieplūstu citās telpās. Šajā telpā ir attiecīgs informatīvs uzraksts vai simbols. Tajā netiek sniegti iestādes, komersanta, jebkuras citas juridiskās personas vai pašnodarbinātās personas pamatpakalpojumi.

Savukārt minētā likuma 11.panta pirmās daļas 3.punktā noteikts, ka aizliegts smēķēt tuvāk par 10 metriem no ieejām ēkās vai būvēs (arī uz ārējām kāpnēm un lieveņiem), kur izvietotas valsts vai pašvaldību iestādes un kapitālsabiedrības, kurās vairāk nekā 50 procenti kapitāla daļu (akciju) pieder valstij vai pašvaldībai. Šajās vietās izliek informatīvus uzrakstus vai simbolus par smēķēšanas aizliegumu.

No minētā secināms, ka cietuma administrācijai jānodrošina apstākļi, lai tiktu nodrošinātas nesmēķējošo personu, tostarp pieteicēja, tiesības uz atrašanos vidē, kas ir brīva no tabakas dūmu klātbūtnes, vienlaikus nepamatoti neaizskarot smēķējošo personu tiesības.

[4.3] Minimālās prasības, kas paredz notiesāto tiesības uz pastaigu svaigā gaisā, norādītas Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4}panta devītās daļas 5.punktā, proti, notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, ir tiesības izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā. Saskaņā ar minētā panta astotās daļas 5.punktu notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgta cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, ir tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras. Ir pašsaprotami, ka notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgta cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, tiesības uz pastaigu svaigā gaisā nedrīkst būt mazākas kā notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē.

[4.4] Lietā nav strīda par to, ka Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas 2.korpusā pieteicējs atradās laika posmā no 2014.gada 26.janvāra līdz 4.martam, no 19.marta līdz 25.martam, no 13.maija līdz 26.augustam, no 20.oktobra līdz 2015.gada 26.janvārim, kā arī no 2015.gada 27.janvāra līdz 1.jūlijam, no 30.jūlija līdz 20.augustam un no 21.augusta līdz 17.decembrim. Lietā nav strīda arī par to, ka pieteicējam tiesības uz pastaigu svaigā gaisā bija iespēja izmantot, tikai apmeklējot 2.korpusa pastaigu laukumu, kura platība atbilstoši cietuma sniegtajai informācijai ir 45 m^2 (Pārvalde lēmumos norādījusi, ka platība ir 52 m^2). No lietas materiāliem, tostarp fotoattēliem, izriet, ka pastaigu laukums ir no četrām pusēm ar sienām norobežota telpa ar daļēju metāla jumta pārsegumu un daļēju metāla režģa pārsegumu. Aiz režģu pārseguma atrodas ārtelpa, no kuras pastaigu laukumā iekļūst dienas gaisma un svaigs gaiss.

Tāpat lietā nav strīda par to, ka apstrīdētajā laika posmā sākotnēji smēķēšanas vieta bija ierīkota pastaigu laukuma stūrī, izejot no gaiteņa, kurš ved no dzīvojamajām kamerām, kreisajā pusē aptuveni 3,48 metru attālumā no durvīm, kas ved uz gaiteni un dzīvojamajām kamerām. Virs režģa, kas novietots virs atvēršanas vietas, daļēji ir metāla jumta pārsegums, taču tas pilnībā nenosedz smēķēšanas vietas jumtu, tādā veidā ļaujot tabakas dūmiem brīvi izplūst no laukuma. Vēlāk pēc cita ieslodzītā lūguma smēķēšanas vieta pārvietota uz attālāko pastaigu laukuma stūri, kuru apzīmē attiecīgs uzraksts. No lietas materiāliem, cita starp Daugavgrīvas cietuma administrācijas izgatavotā pastaigu laukuma shematiskā attēla, tiesa konstatējusi, ka attālums no smēķēšanas vietas sienas stūra līdz ieejas durvīm ir 6,5 metri.

[4.5] Pārvalde norādījusi, ka situācijas prettiesiskums ir konstatējams tikai tādēļ, ka, ierīkojot vietu smēķēšanai, ir pārkāpta likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" 11.panta pirmās daļas

3.punkta prasība par aizliegumu smēķēt tuvāk par 10 metriem no ieejām ēkās vai būvēs, kur izvietotas valsts vai pašvaldību iestādes.

Tiesas vērtējumā Pārvalde nepamatoti pārkāpumu reducējusi tikai līdz minētās normas pārkāpumam. Ir būtiski tas, ka, ierīkojot vietu smēķēšanai pastaigu laukumā, kas bija vienīgā vieta, kurā pieteicējam bija tiesības baudīt pastaigu svaigā gaisā, minētās pieteicēja tiesības tika būtiski ierobežotas. Tiesas vērtējumā uzturēšanās šādā telpā brīžos, kad citi ieslodzītie tajā smēķē vai tikko smēķējuši, būtībā nav uzskatāma par pastaigu svaigā gaisā. Tas, savukārt nozīmē, ka pieteicējam bija vai nu jāsamierinās ar uzturēšanos piesmēķētā pastaigu laukumā, vai nu jāpielāgojas un jāapmeklē pastaigu laukums brīžos, kad tur neatrodas smēķējošas personas, ko praksē ir grūti iedomāties, vai nu jāatturas no pastaigu laukuma apmeklēšanas.

Tiesa apšaubījusi Pārvaldes apgalvojumus, ka tabakas dūmi un to smaka, vai arī tikai dūmu smaka, neizplatās pa visu pastaigu laukumu. Par pretējo liecina gan dzīvē gūti novērojumi, gan pašas iestādes piemērotās tiesību normas prasība – aizliegt smēķēt 10 metru attālumā no ieejām publiskās ēkās. Proti, minētā tiesību norma norāda, ka pat brīvā dabā pastāv risks, ka tabakas dūmi izplatīsies līdz pat 10 metru attālumam, tādējādi apdraudot nesmēķētāju tiesības atrasties no tabakas dūmu ietekmes brīvā vidē.

Konkrētajā gadījumā, ievērojot pastaigu laukuma izmērus un ņemot vērā smēķētāju un nesmēķētāju iespējas izvietoties pastaigu laukumā, tiesai nav radušās šaubas, ka pieteicējs bija pakļauts pasīvajai smēķēšanai, atrodoties pastaigu laukumā.

Lietā nav pierādījumu tam, ka tabakas dūmi no pastaigu laukuma izplatījās arī uz gaiteni.

[4.6] Apkopojot minēto, tiesa konstatējusi, ka Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcība – nenodrošinot vidi, kas brīva no tabakas dūmiem, Daugavgrīvas cietuma Daugavpils nodaļas 2.korpusa pastaigu laukumā, aplūkojamajos laika posmos bija prettiesiska.

[4.7] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personīgo kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 8.pants noteic, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Pieteicējs norāda, ka ir nodarīts kaitējums viņa veselībai.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 11.panta otro daļu personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt personiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru un to pamatot.

Lai gan ir plaši izplatīti ārstniecības personu skaidrojumi, kas balstīti uz zinātniskiem pētījumiem, ka atrašanās tabakas dūmu ietekmē (pasīvā smēķēšana) var būt cēlonis dažādām saslimšanām (*sk. http://arsti.narko.lv/tabaka.html*), tomēr konkrētajā gadījumā lietā nav neviena pierādījuma, ka pieteicējam kāda no šādām saslimšanām diagnosticēta. Pieteicējs norādīja uz biežajām galvas sāpēm, taču vienlaikus atzina, ka viņam ir bijušas galvas traumas. Turklāt, kā izriet no Daugavgrīvas cietuma Medicīnas daļas sniegtās informācijas, pieteicējs sāpes mēdz arī simulēt. Līdz ar to tiesa nav konstatējusi pamatu personiskā kaitējuma atlīdzināšanai.

[4.8] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu.

Atlīdzināšanas likuma 9.pants noteic, ka morālais kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.pantu personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (panta pirmā daļa).

Atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa noteic, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Pieteicējs no tiesību aizskāruma radušos ierobežojumus jau ir izcietis, līdz ar to nav iespējams situāciju pavērst atpakaļ, tādēļ restitūcija nav iespējama. Tādējādi ir izvērtējams jautājums par cita atbilstīga atlīdzinājuma veida noteikšanu.

Izvērtējot Daugavgrīvas cietuma rīcības prettiesiskumu un pieteicēja tiesību aizskārumu atbilstoši iepriekš norādītajiem atlīdzinājuma noteikšanas kritērijiem, tiesa atzinusi, ka cietuma prettiesiskā rīcība ir radījusi būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu samērā ilgstošā laika posmā.

Tiesa atzinusi, ka pieteicējam nodarītais morālais kaitējums nav atlīdzināms, iestādei atvainojoties, bet ir nosakāms atlīdzinājums naudā.

[4.9] Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajai daļai morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28457,44 *euro*.

Morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēra noteikšanā ir jāņem vērā arī vienlīdzības princips un jāsamēro konkrētajā lietā nosakāmā kaitējuma apmērs ar citās lietās noteikto atlīdzinājumu.

Salīdzinājumam vērtējot administratīvo tiesu praksi lietās par atlīdzinājumu, kas izriet no ieslodzījuma vietas prettiesiskas faktiskās rīcības, tiesa salīdzinājusi piespriesto atlīdzinājuma apmēru šādās lietās: Nr.A420387012, A420379612, A420525811, A420531111, A420651711, A420330014, A42696509, A420350912. Tiesa, samērojot minēto lietu un izskatāmās lietas apstākļus, ņēmusi vērā, ka, salīdzināmajās lietās pārkāpumi bijuši smagāki, t.sk. personas uzturējās piesmēķētās dzīvojamajās telpās bez iespējām tās atstāt.

Tiesa atzinusi, ka pieteicējam nodarītais morālais kaitējums ir būtisks, bet nav smags. Pieteicējs nav norādījis uz kādiem apstākļiem, kas pamatotu smagu seku iestāšanos.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumiem daļās, ar kurām pieteicēja pieteikumi apmierināti, Pārvalde iesniedza apelācijas sūdzības.

Apelācijas sūdzības pamatotas ar pārsūdzētajos lēmumos, paskaidrojumos un tiesas sēdēs paustajiem apsvērumiem. Papildus apelācijas sūdzībās norādīts, ka pieteicējam netika nodarīts tik būtisks tiesību aizskārums, lai morālo kaitējumu atlīdzinātu naudā. Tiesas atsauce uz dzīvē gūtiem novērojumiem par tabakas dūmu un smakas izplatību ir tiesas subjektīvais viedoklis, kas nav apstiprināts ar pierādījumiem. Turpretī Pārvalde, veicot eksperimentu uz vietas pastaigu laukumā, pārliecinājās, ka mierīgos laika apstākļos dūmi, kas rodas smēķēšanai atļautajā vietā, izgaro gaisā un 5 metru attālumā no smēķēšanas vietas vairs nav jūtami. Būtisks ir fakts, ka pieteicējs strīdus periodā atradās vidējā soda izciešanas pakāpē, līdz ar to no rīta celšanās līdz naktsmieram varēja brīvi pārvietoties pa lokālo zonu un izvēlēties laiku pastaigai saskaņā ar paredzēto dienas kārtību. Lietā nav konstatēts, ka pieteicējam būtu iestājušās kādas negatīvas sekas no Daugavgrīvas cietuma faktiskās rīcības.

Pārvalde piekritusi, ka tiesas salīdzinātajās lietā morālā kaitējuma atlīdzinājums piešķirts par smagākiem pārkāpumiem, nekā ir izskatāmās lietas. Pārvalde arī vērsa uzmanību, ka administratīvajā lietā Nr.A420211115 tika vērtēti identiski apstākļi šai lietai. Tomēr pieminētajā administratīvajā lietā tika piešķirts atlīdzinājums 200 *euro* apmērā par ilgāku laika periodu.

[6] Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar procesa dalībnieku argumentiem, atzīst, ka Pārvaldes apelācijas sūdzības ir daļēji pamatotas, un pieteikumi ir apmierināmi daļā.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Apelācijas sūdzības iesniegusi Pārvalde, pārsūdzot pirmās instances tiesas spriedumus daļās, ar kurām Pārvaldei uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu kopumā 600 *euro* apmērā (*sk. [4]*), un jautājumā par valsts nodevu.

Tādējādi spēkā ir stājušies pirmā instances tiesas spriedumi daļās, ar kurām noraidīti pieteicēja prasījumi par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, kā arī par morālā kaitējuma atlīdzinājumu lielākā apmērā, nekā noteikts spriedumos.

[9] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus daļā, kas pārskatāma apelācijas kārtībā, spriedumā ietvertā motivācija šajā daļā kopumā ir pareiza un pietiekama (izņemot tur, kur apgabaltiesa norādīs citādi), tādēļ Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai šajā daļā un atkārtoti tos pašus argumentu nenorāda.

Administratīvā apgabaltiesa nepievienojas pirmās instances tiesas secinājumiem par morālā kaitējuma atlīdzinājuma naudā apmēru.

[10] Kaut arī apgabaltiesa kopumā pievienojās pirmās instances tiesas spriedumu motivācijai daļās, kas pārskatāmas apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa nepiekrīt tam, ka Pārvalde Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesisko rīcību reducējusi tikai uz likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" 11.panta pirmās daļas 3.punkta pārkāpumu.

Kā secināms no visu trīs lēmumu satura (kas ir gandrīz vienādi), Pārvalde ir vērtējusi ne tikai tiesību normās noteiktos iestādes pienākumus, ierīkojot smēķētavas, bet arī notiesātās personas tiesības atrasties svaigā gaisā, pamatojoties uz Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai paustajām atziņām, Eiropas Cietumu noteikumu 27.1.punktu, kā arī vērtējusi Daugavgrīvas cietumā noteikto ieslodzīto personu dienas kārtību.

Pārvalde lēmumos ir pamatoti norādījusi, ka Daugavgrīvas cietuma administrācijai ir pienākums nodrošināt tādus apstākļus, lai smēķējošiem notiesātajiem būtu iespējams smēķēt, bet nesmēķējošiem notiesātajiem būtu tiesības baudīt no tabakas dūmiem brīvu vidi. Pārvalde arī analizējusi esošās smēķētavas pastaigu laukumā ietekmi uz personām, kuras tur uzturas, arī ietekmi uz pieteicēju. Proti, Pārvalde norādījusi, ka, kaut arī smēķētava nav ierīkota atbilstoši tiesību normām, tā bija novietota vietā, kura notiesātajām personām nav jāšķērso, pārvietojoties no dzīvojamajām kamerām uz koplietošanas

telpām. Turklāt Daugavgrīvas cietuma 2.korpusā izmitinātās personas gandrīz vienlaicīgi izgāja pastaigu laukumā, lai dotos uz ēdnīcu brokastīs, pusdienās, vakariņās. Pārējā laikā pastaigu laukumā atradās ne vairāk kā 2-3 ieslodzītie. Turklāt pieteicējs visas dienas garumā varēja izvēlēties, kurā brīdī apmeklēt pastaigu laukumu, jo laika posmā no plkst.6.30 – 22.30 viņam bija tiesības atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras.

Tādējādi Pārvalde ir vērtējusi pieteicēja tiesību aizskārumu arī no tiesībām uz pastaigu svaigā gaisā viedokļa. Pamatojoties uz minēto izvērtējumu kopumā, Pārvalde atzinusi, ka pret pieteicēju pieļautais pārkāpums ir būtisks, jo aizskar pieteicēja tiesības uz veselību, no tabakas dūmiem brīvu vidi. Administratīvā apgabaltiesa minētajam Pārvaldes secinājumam piekrīt.

[11] Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegtajām ziņām 2.korpusa pastaigu laukuma platība ir 45 m^2 (*sk., piemēram, lietas 2.sējuma 57.lapu*). Aplūkojot lietā esošās pastaigu laukuma fotogrāfijas, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pastaigu laukums līdzinās iekštelpai, kas daļēji pārklāta ar jumta segumu. Proti, 1/3 no pastaigu laukuma ir ar jumtu (griestiem), bet 2/3 – ar metāla režģi, pa kuru ieplūst svaigs gaiss. Sākotnēji smēķēšanas vieta bija ierīkota aptuveni 3 metrus no ieejas pastaigu laukumā durvīm, bet vēlāk – 6,5 metrus no tām, laukuma pretējā stūrī.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka smēķēšanas vieta šādā pastaigu laukumā nenodrošina nesmēķējošiem notiesātajiem pilnvērtīgas tiesības baudīt svaigu gaisu. Pirmkārt, telpa pati par sevi nav piemērota tam, lai tajā varētu ierīkot atklātu smēķētavu tādā veidā, kas nodrošinātu tiesību normu ievērošanu. Otrkārt, kā redzams no pastaigu laukuma fotogrāfijām, laukums ir daļēji norobežots ar jumtu. Zem šī jumta atradās smēķēšanas vieta.

Lietā ir Pārvaldes apelācijas sūdzībās pieminētā Pārvaldes Uzraudzības daļas priekšnieka 2015.gada 1.aprīļa izziņa, kurā norādīts, ka Daugavgrīvas cietuma 2.korpusa apmeklējuma laikā 2015.gada 31.martā tika veikts eksperiments. Eksperimenta mērķis bija konstatēt, vai gadījumā, ja pastaigu laukumā norādītajā vietā vienlaikus smēķē vairākas personas, tabakas dūmi izplatās pa visu pastaigu laukumu. Eksperimenta rezultātā konstatēts, ka mierīgos laikapstākļos (+5°C, praktiski bezvējš) tabakas dūmi pastaigu laukumā neizplatījās, bet pacēlās uz augšu. Stāvot piecu metru attālumā no smēķēšanas vietas, tie nebija jūtami (*sk. lietas 2.sējuma 105.lapu*). Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka ar vienu šādu eksperimentu nav pietiekami, lai secinātu, ka pastaigu laukumā tabakas dūmi neuzkrājas. Izziņā nav norādīts, cik personas vienlaicīgi ir smēķējušas, cik ilgi ir veikts eksperiments – vai tā ir bijusi katram vienas cigaretes izsmēķēšana, vai tas ildzis vairākas stundas u.tml. Eksperimenta rezultāts varēja būt atkarīgs arī no laika, kad tas veikts, un tā, cik aktīva kustība bijusi šajā laukumā. Piemēram, agri no rīta, kad pa nakti visi dūmi izgarojuši gaisā un nav uzkrājies dienas piesmēķējums, eksperimenta iznākums varētu būt tāds, kāds aprakstīts izziņā. Taču apstākļos, kādus raksturoja pieteicējs paskaidrojumos pirmās instances tiesā, ka pastaigu laukumā ik pēc 10 minūtēm ieiet kāds smēķējošais (*sk. Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 10.novembra tiesas sēdes protokolu, lietas 1.sējuma 74.lapa*), rezultāts varētu būt arī citādāks, jo smēķēts tiek regulāri. Tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka Pārvaldes iesniegtā izziņa pati par sevi nepierāda faktu, ka piesmēķējums neuzkrājas un nesmēķējošiem notiesātajiem nav jūtams.

Pirmās instances tiesas sēdē pieteicējs arī paskaidroja, ka bija brīži, kad pastaigu laukumā neviens nesmēķēja, bet tās bija tikai kādas piecas minūtes (*sk. Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 15.marta tiesas sēdes protokolu, lietas 2.sējuma 80.lapa*), jo tad ienāca nākamais smēķētājs. Administratīvā apgabaltiesa atzīst par ticamu pieteicēja apgalvojumu, ka brīži, kad pastaigu laukumā neviens nesmēķēja, varēja būt īslaicīgi, jo, kā redzams no Daugavgrīvas cietuma 2015.gada 11.februāra izziņas Nr.5/5-1093, tobrīd cietuma 2.korpusā bija izvietoti 28 notiesātie. Pēc būtības visi 28 notiesātie varējuši izvietoties pastaigu laukumā vienlaikus. 15 no notiesātajiem lieto tabakas izstrādājumus, bet 13 – atturas no to lietošanas. Tādējādi no minētās izziņas redzams, ka vismaz puse no notiesātajiem, kas izvietoti 2.korpusā, smēķē. Viņiem, tāpat kā pieteicējam, ir tiesības iziet pastaigu laukumā, kā arī gan smēķētājiem, gan nesmēķētājiem ir paredzēts tikai viens kopīgs pastaigu laukums. Pārvalde lēmumos norādījusi, ka parasti pastaigu laukumā uzturas ne vairāk kā 2-3 notiesātie, tomēr tas atkarīgs no laika apstākļiem.

No iepriekš aprakstītajiem faktiem, ka pastaigu laukumu ir tiesības izmantot visi notiesātie, no kuriem apmēram puse ir smēķētāji, ka pastaigu laukums ir daļēji nosegts ar jumtu, ka parasti pastaigu laukumā ir 2-3 personas, kā arī, ka laukumā ierīkotā smēķētava vismaz līdz 2015.gada 23.decembrim neatbilda tiesību normām, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam bija ierobežotas iespējas pilnvērtīgi izmantot pastaigu svaigā gaisā. Pieteicējam vai nu bija jāpacieš smēķējošu personu radītie tabakas dūmi, jāatstāj laukums, kad tur ieradās smēķētāji, vai jāatsakās no pastaigas. Taču pastaigu svaigā gaisā nevar aizstāt ar pieteicēja tiesībām no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras, kas nav pastaigu laukums. Lietā nav tādu pierādījumu, ka pieteicējs svaigu gaisu varēja baudīt citās nodarbēs, piemēram, ārā izveidotā sporta laukumā.

Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pieteicējam nav bijusi iespēja pašam saviem spēkiem ietekmēt smēķējošos ieslodzītos apmeklēt pastaigu laukumu laikā, kad tur neuzturas nesmēķējošie ieslodzītie, tādējādi rūpējoties par savām tiesībām uz pastaigu svaigā gaisā vai vidi, kas brīva no tabakas dūmiem. Proti, no cietuma administrācijas ir atkarīgs tas, kur tiek ierīkota smēķētava, kā arī cietumā pastāvošā dienas kārtība, kurā nav laika ierobežojumu smēķēšanai.

Kaut arī ir konstatējams, ka pieteicējs tikai ierobežoti varēja izmantot pastaigu, lietā nav konstatējami apstākļi, kas liecinātu par pieteicējam izraisītām tādām ciešanām, kas rada smagu morālu kaitējumu. Proti, nepamatots ir pieteicēja arguments, ka viņam būtiskas ciešanas radīja uzturēšanās pastaigu laukumā skaitlisko pārbaužu laikā un tad, kad bija jādodas uz ēdnīcu (brokastīs, pusdienās, vakariņās), vai arī lai tiktu uz otro stāvu. Pirmkārt, Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegtajā informācijā Pārvaldei administrācija norādījusi, ka uz ēdnīcu notiesātie dodas gandrīz vienlaicīgi. Apgabaltiesa atzīst, ka tādējādi smēķējošo skaits, kuri varētu atrasties pastaigu laukumā, jau šā iemesla dēļ vien samazinās,

kaut arī smēķēšanas fakts ēdināšanas laikā teorētiski nav izslēdzams. Otrkārt, tad, kad pieteicējs devās uz ēdnīcu vai citu telpu cietuma otrajā stāvā, pieteicēja mērķis nebija ilgāku laiku uzturēties pastaigu laukumā, lai izmantotu tiesības uz svaigu gaisu, bet tikai iet laukumam cauri. Tāpat no pieteicēja argumentiem nav secināms, ka pastaigu laukums regulāri būtu bijis tik piesmēķēts, ka vispār liedza pieteicējam uzturēšanos tajā, tādējādi pēc būtības līdz minimumam samazinot viņa tiesības uz pastaigu svaigā gaisā.

Pamatojoties uz minēto, Administratīvā apgabaltiesa piekrīt Pārvaldei un pirmās instances tiesai, ka pieteicējam nodarītais morālais kaitējums nav smags.

[12] Novērtējot, kāda veida atlīdzinājums pieteicējam būtu atbilstošākais, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka morālā kaitējuma atlīdzinājums atvainošanās formā šajā gadījumā nav pietiekams. Proti, Administratīvā apgabaltiesa ņem vērā, ka smēķēšanas vietu ierīkošana ir atkarīga no pašas iestādes. Šajā gadījumā smēķēšanas vieta bija ierīkota pastaigu laukumā, kas paredzēts gan smēķējošiem, gan nesmēķējošiem ieslodzītajiem, turklāt šajā vietā smēķēšanai paredzētā vieta līdz pat 2015.gada 23.decembrim nebija ierīkota atbilstoši tiesību normām. Pieteicējs objektīvi nevarēja ietekmēt to, lai smēķētāji neatrastos pastaigu laukumā, lai nesmēķējošie pilnvērtīgi varētu baudīt savas tiesības uz pastaigu svaigā gaisā. Šādos apstākļos pieteicējs atradās vismaz no 2013.gada 26.janvāra līdz 2015.gada 17.decembrim ar pārtraukumiem (lietā aplūkojamais laika periods ir no 2014.gada 26.janvāra līdz 2015.gada 17.decembrim, jo Pārvalde ar 2015.gada 27.maija lēmumu Nr.1/13-V/467 sūdzību par periodu no 2013.gada 26.janvāra līdz 2014.gada 25.janvārim atstāja bez izskatīšanas nokavētā apstrīdēšanas termiņa dēļ). Tādējādi, kopumā vērtējot pieteicēja uzturēšanos minētajos apstākļos, šāds periods atzīstams par ilgstošu.

Pārvalde apelācijas sūdzībā ir pamatoti norādījusi, ka administratīvajās tiesās ir izskatītas lietas ar identiskiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem Daugavgrīvas cietuma 2.korpusa pastaigu laukumā, turklāt lietās apskatītie periodi daļēji sakrīt ar šo lietu: lieta Nr.A420290515, kur stājies ir spēkā Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 30.decembra spriedums, jo netika pārsūdzēts. Spēkā ir stājies arī Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 19.decembra spriedums administratīvajā lietā Nr.A420211115, jo netika pārsūdzēts. Pirmajā lietā tiesa noraidīja prasījumu par atlīdzinājumu naudā, tādējādi spēkā palika Pārvaldes nolemtais atlīdzinājums rakstveida atvainošanās formā par laika periodu no 2015.gada 11.maija līdz 26.maijam (tātad par 16 dienām). Otrā lietā Administratīvā apgabaltiesa piesprieda atlīdzinājumu naudā 200 *euro* apmērā par periodu no 2013.gada 29.oktobra līdz 2014.gada 24.martam un no 2014.gada 30.septembra līdz 2015.gada 24.februārim, tas ir, par 295 dienām ar samērā ilgstošu pārtraukumu starp periodiem.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka lieta Nr.A420211115 vairāk atbilst šīs lietas apstākļiem, jo izskatāmajā lietā aplūkojamais laika periods kopumā ir par laika periodu no 2014.gada 26.janvāra līdz 2015.gada 17.decembrim ar pārtraukumiem starp laika periodiem jeb 547 dienas, kas ir ilgāks laika periods, nekā lietā Nr.A420211115.

Tomēr Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka būtiski ir ņemt vērā faktu, ka, neskatoties uz pieteicēja atrašanos Daugavgrīvas cietuma 2.korpusā jau no 2013.gada 26.janvāra, pieteicējs ar sūdzību par apstākļiem pastaigu laukumā vērsās tikai 2015.gada 29.janvārī. Lietā esošajos pieteicēja iesniegumu reģistros par 2014.gadu nav fiksēts, ka būtu bijis kāds pieteicēja iesniegums saistībā ar smēķēšanu pastaigu laukumā (*sk., piemēram, lietas 1.sējuma 71.lapu*). Lietā nav ticamu pieteicēja argumentu, ka pieteicējs būtu izteicis pretenzijas mutvārdos, proti, lietā ir tikai vispārīgi norādīts, ka pieteicējs mutvārdos ir sūdzējies par smēķēšanu pastaigu laukumā, nekonkretizējot, kad tas ir bijis. Pamatojoties uz minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs nav savlaicīgi rīkojies, lai mazinātu savas ciešanas saistībā ar smēķēšanu pastaigu laukumā.

[13] Novērtējot atlīdzinājuma apmēru, pirmās instances tiesa visos trīs spriedumos pamatoti ņēma vērā arī administratīvo tiesu praksi lietās, kur tika lemts par atlīdzinājumu. Pirmās instances tiesa arī pamatoti secināja, ka tās aplūkotajās lietās pret ieslodzītajiem ir bijuši pieļauti smagāki pārkāpumi, nekā pret pieteicēju.

Papildus pirmās instances tiesas norādītajiem administratīvo tiesu spriedumiem, Administratīvā apgabaltiesa, pārlūkojot jaunāko tiesu praksi (2015.-2017.gads) tieši ieslodzīto personu lietās, secina, ka atlīdzinājums, kur bijis konstatēts tikai viens cilvēktiesībām neatbilstošs apstāklis, ir bijis robežās no 50 – 600 *euro*. No tiem lielākais morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmērs piespriests lietās, kurās pārkāpums bijis ilgstošs.

Piemēram, Administratīvajā lietā Nr.420349714 (Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 19.janvāra spriedums stājies spēkā 2017.gada 21.februārī) pieteicējam tika piespriests atlīdzinājums 600 *euro* apmērā par privātuma nenodrošināšanu sanitārajā mezglā 346 dienu garumā, no kurām 194 dienas viņš kamerā atradies kopā ar citu personu.

Administratīvajā lietā Nr.A420275814 (Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 9.marta spriedums stājies spēkā 2016.gada 15.augustā) pieteicējam tika piespriests atlīdzinājums 500 *euro* apmērā par to, ka ilgstoši netika nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka vistuvāk salīdzināmā lieta ar šīs lietas apstākļiem ir jau iepriekš pieminētā lieta Nr.420211115, kur par 295 dienu periodu piespriests atlīdzinājums 200 *euro*. Tā kā izskatāmajā gadījumā pieteicēja pavadītais laiks tajos pašos apstākļos bija ilgāks (ņemot vērā visas trīs apvienotās lietas), tas ir, 547 dienas, attiecīgi arī atlīdzinājumam jābūt lielākam. Tomēr, ņemot vērā, ka pieteicējs savlaicīgi nevērsās pie cietuma administrācijas ar lūgumu vai sūdzībām apstākļu uzlabošanai, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka taisnīgs atlīdzinājums šajā apvienotajā lietā pieteicējam ir 350 *euro*.

[14] Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmajā daļā noteikts, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, [..] vai

tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa (tiesnesis) piespriež no atbildētāja (iespējamā atbildētāja) par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Saskaņā ar šā panta otro daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesnese s 2015.gada 17.jūnija lēmumu, 2015.gada 10.decembra lēmumu pieteicējs pilnībā atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikumiem. Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 9.marta lēmumu pieteicējs daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas, nosakot valsts nodevas apmēru 3 *euro*.

Pamatojoties uz iepriekš citētajām tiesību normām, no atbildētājas Latvijas Republikas par labu pieteicējam piespriežama valsts nodeva 3 *euro*, bet par labu valsts budžetam – 82,38 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

/pers. C/ pieteikumus par morālā kaitējuma atlīdzināšanu apmierināt daļā.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt /pers. C/ nodarīto morālo kaitējumu 350 (trīs simti piecdesmit) *euro*.

Pārējā daļā /pers. C/ pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīt.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /pers. C/ viņa samaksāto valsts nodevu 3 (trīs) *euro*.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu valsts budžetam valsts nodevu 82,38 *euro* (astoņdesmit divi *euro*, 38 centi).

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente *(paraksts)* I.Meldere

Tiesneši *(paraksts)* O.Priedītis

(paraksts) L.Vīnkalna